

Nr 34.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län; given Stockholms slott den 12 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, anför:

Gruvestadgan den 16 maj 1884 innehåller i 3 §, sådan denna lyder enligt lag den 12 augusti 1910 (nr 89), bland annat bestämmelse om att inmutning ej må ske å sådan kronojord, som genom beslut av Konung och riksdag förklarats skola utgöra statsgruvefält. I dylik ordning hava sedermera utlagts dels inom Norrbottens län ett flertal statsgruvefält genom kungörelser den 2 december 1910 (nr 137), den 11 juni 1918 (nr 372), den 12 april 1929 (nr 59) och den 22 september 1933 (nr 557), dels inom Västerbottens län två statsgruvefält, benämnda Stekenjokks och Remdalens statsgruvefält, genom kungörelse den 20 maj 1921 (nr 297).

Vidare föreskrives i lagen den 28 april 1926 (nr 88) om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län, att inom Norrbottens, Västerbottens och

Jämtlands län inmutning för annans än kronans räkning ej utan Konungens för särskilt fall givna tillstånd må ske å kronojord, som ej innehaves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe.

Genom gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314), vilken träder i kraft den 1 januari 1940, upphävas såväl 1884 års gruvestadga som även förenämnda lag av den 28 april 1926. I gruvlagen föreskrives emellertid under 5 §, bland annat, att inmutningspunkten icke må vara belägen å, ej heller inmutat område omfatta område, som genom beslut av Konung och riksdag förklarats skola utgöra statsgruvefält; dock att vad sålunda stadgats ej skall äga tillämpning, där inmutning sökes för kronans räkning.

I anslutning till utfärdandet av gruvlagen uppdrog Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 åt kommerskollegium att verkställa utredning och inkomma med förslag rörande de åtgärder, som från Kungl. Maj:ts sida kunde vara påkallade av sagda lag, vilket uppdrag förklarades bland annat även skola avse undersökning om och i vad mån ytterligare områden å kronojord borde förelagens ikraftträdande förklaras utgöra statsgruvefält.

Den 29 december 1938 har kommerskollegium avgivit utlåtande i anledning av uppdraget samt därvid, bland annat, överlämnat ett från Sveriges geologiska undersökning införskaffat yttrande av den 13 i samma månad rörande statsgruvefälten.

Sveriges geologiska undersökning uttalar i frågan följande:

Undersökningen finge först såsom sin mening framhålla, att frågan om avsättande av ytterligare statsgruvefält för närvarande torde kunna begränsas till Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Vad Jämtlands och Norrbottens län beträffade syntes för närvarande icke anledning föreligga att vare sig föreslå några nya statsgruvefält eller att utvidga gränserna för tidigare avsatta.

Beträffande Västerbottens län torde frågan endast böra gälla de delar av länet, inom vilka staten under de senare årtiondena själv bedrivit malmletningsverksamhet, nämligen Skelleftefältet i nedre delarna av länet samt fjälltrakterna inom Vilhelmina och Tärna socknar.

Inom Skelleftefältet låge kronoparker och enskilda markområden rätt intimt hopflätade med varandra. Flertalet malmfyndigheter hade där gjorts på enskild mark. Då det icke torde kunna ifrågasättas att till statsgruvefält avsätta områden, som efter föregående malmletning av Bolidens gruvaktiebolag inmutats av detta och däri staten såsom jordägare vore meddelägare (t. ex. Rackejaurefältet), gällde frågan alltså de kronoområden, inom vilka Sveriges geologiska undersökning företagit inmutningar. Beträffande dessa vore emellertid att märka, att de redan till största delen vore täckta av redan tagna inmutningar eller lagda utmål samt att undersökningarna av desamma påginge och komme att fortsättas till dess mera definitiv uppfattning uppnått om deras värde. Då hittills icke förekommit några sådana försök till intrång å kronans malmletningsverksamhet inom dessa områden, att de gjort deras avsättande såsom statsgruvefält behövt, syntes det undersökningen icke av nöden att nu företaga en sådan avsättning. Skulle framdeles vid tidpunkten för den statliga malmletningsverksamhetens upphörande inom trakten nya skäl hava yppat sig, kunde vissa områdens avsättning som statsgruvefält då med större fog och på bättre sätt än nu föreslås.

Något annorlunda syntes förhållandena i fjällområdena ligga till.

Sedan de under världskrigsåren igångsatta undersökningarna efter kismalmer inom Västerbottens fjälltrakter lett till upptäckten av flera fyndigheter men dessa på grund av efter kriget inträdda förhållanden och sitt läge icke syntes äga aktuellt intresse utan endast borde betraktas såsom reserver för framtiden, hade de viktigaste av dem, nämligen Stekenjokks och Remdalens fyndigheter i Vilhelmina socken, genom beslut av 1921 års riksdag blivit avsatta såsom statsgruvefält. Sedermera hade Bolidens gruvaktiebolag dels förvärvat ett par tidigare kända förekomster som låge längre norr ut i Vilhelmina och Tärna, dels genom under många år bedrivna efterforskningar framletat ett flertal smärre liknande malmanledningarna i dessa fjälltrakter. Likaså hade Sveriges geologiska undersökning i närliggande trakter uppdagat ett flertal andra kisanledningarna, av vilka de mest anmärkningsvärda vore belägna vid Daningen cirka 1 $\frac{3}{4}$ mil norr om Remdalens statsgruvefält. Samtliga dessa sistnämnda av staten och Bolidenbolaget upptäckta fyndigheter låge emellertid spridda samt vore var för sig små, varför de icke under nuvarande förhållanden kunde sägas vara av aktuell ekonomisk betydelse.

De största utsikterna att i dessa trakter uppdaga en större samlad mängd av malm syntes enligt de hittills utförda undersökningarna föreligga inom Remdalens statsgruvefält och särskilt dess omgivningarna. Detta antydde av nya malmblotningar, flera blockfynd samt måhända framför allt genom de ihållande elektriska indikationer, vilka särskilt sistlidna sommar frammatts i fortsättningen av men utanför det nuvarande statsgruvefältet. Sveriges geologiska undersökning hade i planen för 1939 års arbeten upptagit en uppborrning av de, så vitt man nu kunde se, viktigaste av dessa indikationer. Resultatet av dessa borringar torde bli avgörande för frågan, om undersökningsarbeten under den närmast följande tiden skulle fortsättas inom denna trakt eller ej. Vare sig så bleve fallet eller icke syntes det dock föreligga skäl att trygga kronans rätt till detta område med dess möjligen framdeles brytvärda malmreserver.

Geologiska undersökningen ville alltså föreslå, att Remdalens statsgruvefält utvidgades och att fältets nya gränser bleve: i söder en ost—västlig linje från triangelpunkten 943.4 i Tjäckkolamassivet till toppen punkt 1,065 i Skaitonåje; i väster en linje från sistnämnda punkt utdragen rakt norrut över toppen 1,104 i Fasovardo till riksgränsen, som sedan skulle utgöra nordgräns från nämnda skärningspunkt till riksröset nr 207; i öster skulle gränsen bildas av en linje från sagda riksröse över triangelpunkten 992 i Raurovardo och toppen punkt 1,007 i Ruotamavardo till triangelpunkten 943.4 i Tjäckkola. Gränserna vore med röda linjer angivna på en yttrandet bilagd karta.

I andra rummet, och med en viss tvekan, föresloges ett mindre statsgruvefält omkring de cirka 1 $\frac{3}{4}$ mil nordligare belägna Daningen-förekomsterna. De därstädes hittills upptäckta förekomsterna av kopparmalm vore visserligen små och med hänsyn till läget icke brytvärda. Emellertid talade vissa skäl för att icke alla förekomster därstädes ännu blivit lokaliserade. Då det å ena sidan vore ovisst om mera omfattande undersökningar lämpligen borde igångsättas inom området inom den närmaste tiden, men det å andra sidan icke förefölle vara önskvärt att området gjordes till fritt fält för en inmutningsverksamhet, som skulle kunna försvåra en sådan undersökning (och eventuellt ett utnyttjande) framdeles, särskilt ifall Remdalen skulle visa sig bli av större betydelse, torde visst fog föreligga för att avsätta även detta område såsom statsgruvefält. Såsom dettas gränser föresloges: i väster riksgränsen från en punkt i denna, belägen 1 kilometer söder om riksröset nr 208 samt till den punkt $\frac{3}{4}$ kilometer norr om samma röse,

där riksgränsen skure inflödet från Norge (Rotvaselven) till Darbmosjön; i norr föresloges gränsen följa nämnda inflöde samt Darbmosjöns norra strand till avloppsälvens utflöde ur sjön cirka 5,600 meter öster om riksgränsen; såsom gräns åt sydost föresloges en linje dragen från sistnämnda punkt till sydspetsen av den lilla sjön Guotelesjaure på kartan, samt slutligen såsom sydgräns en linje dragen från sistnämnda punkt till den först angivna punkten i riksgränsen 1 kilometer söder om riksröset nr 208. Kartan utmärkte de angivna gränserna för Daningens statsgruvefält.

Kommerskollegium framhåller för egen del följande:

Kollegium delade den av geologiska undersökningen uttalade åsikten, att man i förevarande sammanhang knappast torde hava anledning att närmare granska förhållandena annat än i de tre nordligaste länen, då någon principiell förändring icke inträdde i kronans ställning till inmutning å kronojord i övriga delar av riket i och med den nya gruvlagens ikraftträdande.

Varken i avseende på Jämtlands eller Norrbottens län hade under senare år några omständigheter tillkommit, som nu kunde föranleda förslag till en utvidgning av där tidigare till statsgruvefält avsatta områden. Vad beträffade Västerbottens län ansåge sig kollegium kunna ansluta sig till geologiska undersökningens åsikt, att det icke för närvarande vore behövt att inom nedre delen av länet, det s. k. Skelleftefältet, avsätta något område såsom statsgruvefält, då de kända eller förmodade malmfyndigheterna torde få anses i betryggande omfattning skyddade genom utmål och inmutningar. Däremot syntes de nya fynd, som gjorts i fjällen inom Vilhelmina socken, böra föranleda utvidgning av statsgruvefälten därstädes.

Det av geologiska undersökningen framlagda förslaget till nya gränser för Remdalens statsgruvefält biträdades av kollegium. Det i andra hand ifrågasatta Daningens statsgruvefält syntes visserligen icke, med den kännedom man för närvarande hade om därinom förefintliga malmer i fast klyft, vara av nämnvärd betydelse, men undersökningarna vore icke ännu avslutade och anmärkningsvärda blockfynd ingåve förhoppning om anträffande av ytterligare malmer. Då något enskilt intresse icke torde kunna anses bliva lidande på att området ifråga avsattes till statsgruvefält, funne sig kollegium kunna ansluta sig även till detta förslag.

*Departements-
chefen.*

Det torde vara angeläget att, innan lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län upphör att gälla i och med gruvlagens ikraftträdande den 1 januari 1940, statsmakterna tillse, att såsom statsgruvefält avsatts sådana områden inom de tre nordligaste länen, vilka med hänsyn till statens intressen anses böra undantagas från enskild inmutningsverksamhet. Även om flertalet ansökningar om tillstånd till inmutning enligt 1926 års lag av Kungl. Maj:t bifallits, lär nämligen förefintligheten av inmutningsförbudet hava avhållit eventuella spekulanter från att begära tillstånd beträffande områden, där staten har aktuella gruvintressen. Enligt den utredning, som för ändamålet verkstälts och för vars resultat jag nys redogjort, påkallas kompletteringar av de nuvarande statsgruvefälten för närvarande endast inom Vilhelmina socken av Västerbottens län. Där skulle invid gränsen mot Norge dels Remdalens statsgruvefält givas ett betydligt utvidgat område, dels norr därom utläggas ett nytt statsgruvefält, benämnt Daningens statsgruvefält. Jag biträder de sålunda framlagda förslagen. Efter vad jag inhämtat utgöra båda områdena kronoöverloppsmark. Ett topo-

grafiskt kartblad, varå det föreslagna nya statsgruvefältets gränser samt, beträffande Remdalens statsgruvefält, såväl den nuvarande (med streckad linje) som den föreslagna nya sträckningen i huvudsak angivas, torde i avtryck få bifogas statsrådsprotokollet.


Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

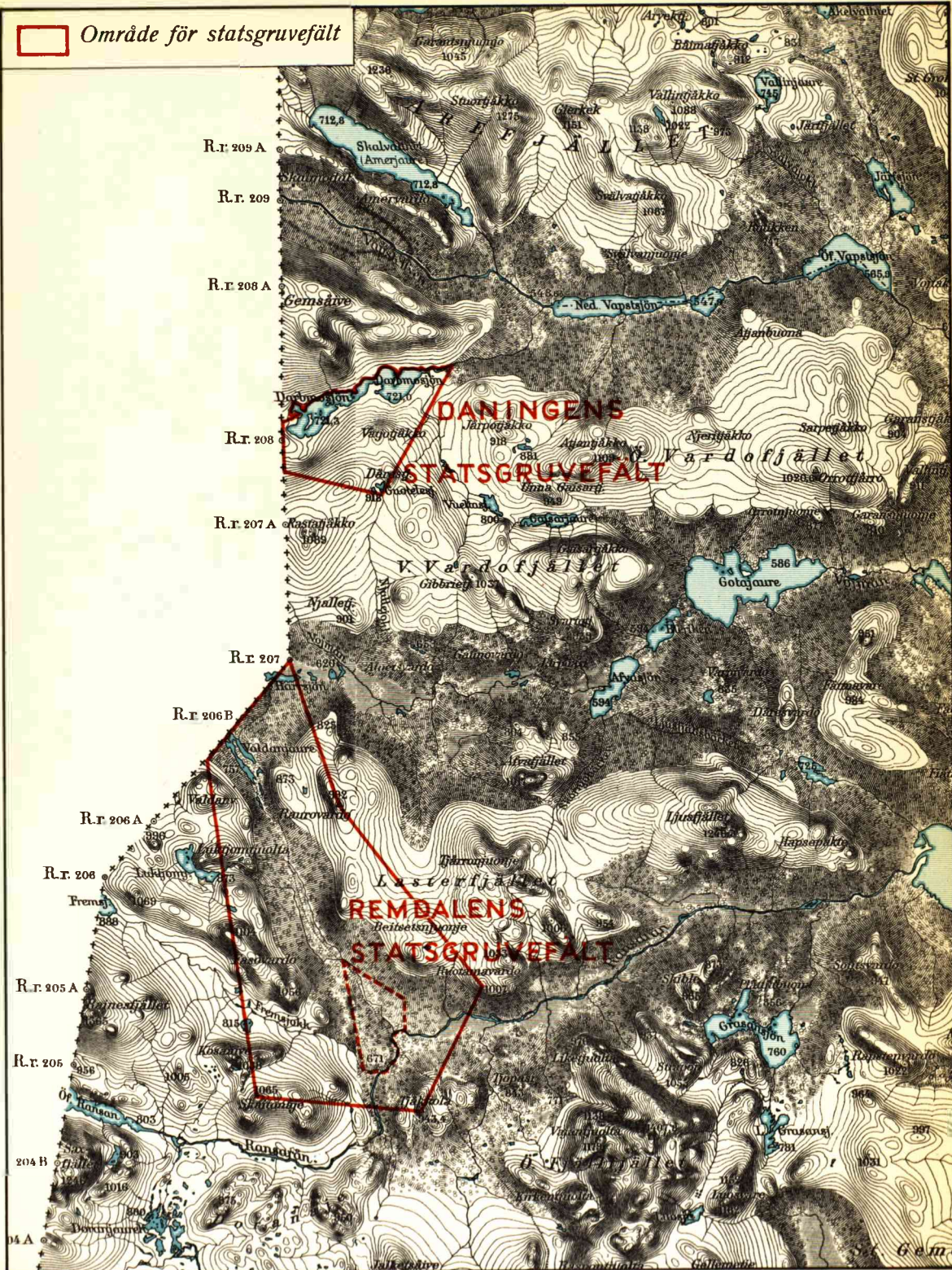
att de områden, som omförmälas i Sveriges geologiska undersöknings skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelsen och, genom heldragna röda linjer, å bilagda karta utmärkta gränser må förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens respektive Daningens statsgruvefält.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Knut von Horn.

 Område för statsgruvefält



1:200 000

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Kilometer
1 Mil

Enligt avtal med Rikets Allmänna Kartverk tryckt av
Generalstabens Litografiska Anstalt Stockholm 1939.

